

Tergooi MC Zonnestraal 2.0

Tergooi MC heeft eind mei 2023 haar nieuwbouw in Hilversum, gelegen in het prachtige voormalige park van het klooster Monnikenberg in gebruik genomen. Een zorgomgeving ingebed in het groen. Een relatie met het karakteristieke Zonnestraal, gelegen op een steenworp afstand, is snel gelegd.

Deze relatie kan gevonden worden in het motief dat aan de totstandkoming van beide gebouwen ten grondslag lag. Duiker, Bijvoet en Wiebenga ontwierpen Zonnestraal in de jaren '20 van de vorige eeuw als zorgcomplex voor met name tuberculosepatiënten en zetten maximaal in op het samensmelten van gebouw

en natuur. Vanaf de filosofie dat licht, frisse lucht en de verbinding met groen mensen op een positieve manier zou ondersteunen in het genezingsproces. De architectuur van het Nieuwe Bouwen met een minimaal materiaal gebruik (beton, glas en staal) droeg bij aan het realiseren van een minimaal gebouwskelet en dus een maximale openheid naar de natuurlijke omgeving. Een omgeving die, mede vanwege de destijds beperkte medische mogelijkheden, zo optimaal mogelijk ingezet werd bij de genezing van de patiënten. Zo werd een verblijf tussen de alom aanwezige bomen als buitengewoon geschikt geacht voor tuberculosepatiënten.

Het ziekenhuis heeft zes patio's en is omringd door bosrijke omgeving

Door de medische vooruitgang in de decennia daarna ontwikkelden zorggebouwen zich meer en meer tot technologische gezondheidsfabrieken waarin zachtere factoren als gevoel, rust en ontspanning een verminderde rol speelden. Onderzoek heeft echter geleerd dat deze factoren een veel grotere en zelfs doorslaggevende rol kunnen spelen in het genezingsproces. Honderd jaar na Zonnestraal is dit motief relevanter dan ooit en speelt de nieuwbouw van Tergooi MC daar als één van de eerste ziekenhuizen op in.

De basis voor dit nieuwe ziekenhuis werd gelegd in de visie van Tergooi MC genaamd "Zorg Dichterbij".

Deze visie gaat uit van de juiste zorg op de juiste plek. Niet alle zorg hoeft namelijk in een ziekenhuisgebouw plaats te vinden. Soms is zorg in een verpleeghuis of bij mensen thuis beter. In omgevingen waarin mensen zich prettiger voelen, hetgeen het herstelproces ten goede komt. Dit principe maakte het mogelijk dat het nieuwe Tergooi MC, een samenvoeging van de locaties Blaricum en Hilversum, qua omvang kleiner en compacter is. Een menselijkere schaal voor patiënten, bezoekers en medewerkers.

De natuurlijke setting van Park Monnikenberg is een kwaliteit die overeind is gehouden door de nieuw-

bouw zorgvuldig in te passen in de omgeving. Bomen en groen zijn zoveel mogelijk gespaard, waardoor er mooie zichten vanuit het ziekenhuis zijn op de omliggende natuur. Zicht op groen, met het ritme van de seizoenen, draagt bij aan het herstel van patiënten. Duiker was er al van overtuigd.

De vormgeving van het ziekenhuis is beheerst, maar krachtig. Vier materialen vormen de kern van het gebouw; metselwerk, aluminium, beton en glas. Een beperking die zorgt voor rust en orde. Een rust die samenvloeit met de sereniteit van de omliggende natuur. Grote raampartijen zorgen voor maximaal contact met licht en lucht. De bezoeker ervaart die contactmomenten door de heldere en compacte structuur van het gebouw veelvuldig. Vanuit de overtuiging dat we zo een positieve impact hebben op het welzijn van de mensen die het nieuwe ziekenhuis bezoeken. Zonnestraal 2.0.

Het nieuwe Tergooi MC staat op meerdere vlakken voor een nieuwe kijk op ziekenhuiszorg in Nederland. Zoals Zonnestraal destijds ook een statement was. Ingebed in een natuurlijk stukje Hilversum zijn ze beiden een toonbeeld van vernieuwing.

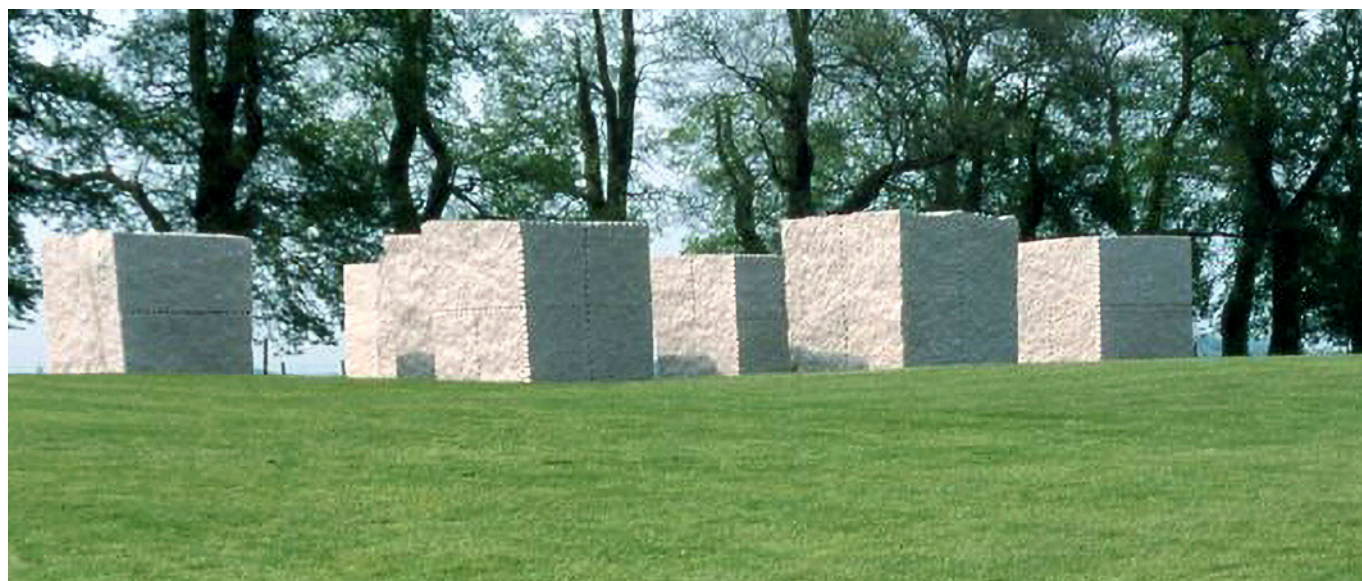
ZORGVULDIG MASTERPLAN ALS BASIS

Het is altijd een zoektocht om te komen tot een optimaal resultaat. Zo ook in het geval van Tergooi MC. Uitgangspunt bij de totstandkoming van het masterplan was de intentie om de natuur zo minimaal

mogelijk aan te tasten. Toen uit de diverse analyses bleek dat nieuwbouw de beste optie was, is gezocht naar een zo compact mogelijke uitvoering van het ziekenhuis. Het ziekenhuis is een imposant en dominant volume in de landschappelijke structuur dat goed is ingebed haar omgeving. De overige gebouwen zijn kleiner van schaal en als het ware te gast in het groen. Door ze vrijer in de ruimte te positioneren, los van de orthogonale structuur van het ziekenhuis, en anders te materialiseren wordt dit verder benadrukt. De zorgvuldig ontworpen terreininrichting vormt vervolgens de gemeenschappelijke voedingsbodem van de vier gebouwen.

Naast het ziekenhuis bevinden zich dus nog drie andere gebouwen op het terrein. Tergooi MC Clinics. Een gebouw waarin specialismen als dermatologie, oogheelkunde, KNO, plastische chirurgie en kaakchirurgie zijn gevestigd. Een eigen gebouw voor deze disciplines geeft de mogelijkheid zich als zelfstandige behandelkliniek te profileren en levert Tergooi MC flexibiliteit in haar vastgoedportefeuille op. Een parkeergarage om te kunnen borgen dat er zo weinig mogelijk maaiveld verloren gaat aan parkeervoorzieningen en een ambulancepost.

De kracht van het masterplan van Tergooi MC is nu al zichtbaar. Lopend over het terrein lijken de gebouwen in het parklandschap te passen alsof ze er al jaren staan. Alsof de sfeer van het oorspronkelijke park is verrijkt door de toevoeging van architectuur. Een sterke verbinding tussen gebouw en natuur, tussen binnen en buiten.

Schloss Dyck van Ulrich Ruckriem

POËZIE VAN DE EENVOUD

De architectuur van het nieuwe ziekenhuis is helder. Een viertal op zichzelf staande volumes, op de begane grond en eerste verdieping verbonden door een centrale as, vormen een ruimtelijk ensemble. Een metafoer met het kunstwerk van Ulrich Ruckriem in Schloss Dyck is snel gemaakt. Het illustreert de beoogde samenhang en relatie tussen de verschillende volumes en eigenlijk ook de relatie tussen natuur en architectuur.

Het resultaat van dit concept is bovendien dat het ensemble resulteert in compact ruimtegebruik en een aangename speelsheid. Het levert niet alleen relatief korte looplijnen op, maar geeft het gebouw ook een menselijke schaal. Vele doorzichten tussen de gebouwdelen zorgen voor contact en verbinding met de omgeving. Ze versterken de relatie met het park. Het maakt het gebouw voor de bezoeker intuïtief begrijpelijk en geeft het bovendien een zacht en vriendelijk karakter.

De gevels van de gebouwdelen hebben een herkenbare geleiding. Als basis een sokkel, daarboven de bovenbouw en als beëindiging een kroon. De fijne ritmiek van metselwerk en gevelopeningen wordt bepaald door een zorgvuldig gekozen basisstramien.

Door diverse uitzonderingen in deze ritmiek te maken, ontstaat een rijk totaalbeeld. Divers, doch in balans.

Dit wordt verder ondersteund door de materiaalkeuzen. Het robuuste metselwerk en de zijdeglans aluminium panelen zorgen voor contrast in textuur en reflectie. Het metselwerk refereert naar de bastachtige schil van bomen, de aluminium panelen weerspiegelen de glanzende bladeren. Het geheel is daardoor in harmonie met zijn omgeving.

De centrale as is vormgegeven als een transparante, fijnmazige glasgevel met dunne verticale betonelementen. Dit contrast met de architectuur van de overige bouwdelen benadrukt de eigenheid van de as, waardoor het ensemble van volumes overzichtelijk blijft. De menselijke schaal wordt zo verder versterkt.

De reductie tot vier materialen (baksteen, aluminium, beton en glas), de aangename proporties en geleiding, het verfijnde ritme in de gevel geeft het gebouw een robuuste maar tegelijkertijd ook zeer elegante en transparante verschijning. Het resultaat is een tijdloze schoonheid passend in het parklandschap. Architectuur zoals architectuur bedoeld is.

De gevel is opgebouwd uit baksteen, aluminium, beton en glas

Een van de serre-achtige corridors in de centrale passage

Wachtruimte polikliek met zicht op één van de patio's

VAN BUITEN NAAR BINNEN

In het interieur wordt deze ambitie doorgezet. Een beheerst kleur- en materiaalpalet met zorgvuldige accenten zorgen voor een uitgebalanceerd, maar rijk ontwerp. Zodra bezoekers het gebouw betreden wordt een rustige en warme sfeer ervaren. Het voelt goed!

Ook hier was het omliggende parklandschap de inspiratie. Natuurlijke, harmoniserende tinten vormen de basis van de toegepaste kleuren. Ook het meubilair is hier qua kleur en stoffering op afgestemd. Iedere afdeling is binnen dit basisthema uitgewerkt, waardoor er herkenbare gebieden ontstaan met toch een eigen karakter. Vervolgens zijn er nog accenten aangebracht op bijvoorbeeld de kinderafdeling en de poliklinieken, waardoor er een bijzonder samenspel is ontstaan. Ook hier geldt weer: divers, maar in balans.

Verder kenmerkt het interieur zich door een aantal, schijnbaar kleine elementen die van groot belang zijn voor het ervaren van een prettige omgeving. Zoals bijvoorbeeld de zitelementen die als alkoven in de wanden van de passage zijn ontworpen. Het driezij-

dig omsloten zitje creëert een veilige plek voor de bezoeker. Een plek waar hij zich even kan onttrekken uit de wellicht hectische omgeving. De zitje zijn gemaakt van hout en hoogwaardige stoffering en zijn zo geplaatst dat ze uitzicht hebben op het omringende parklandschap. De warme materialen in combinatie met het uitzicht staan garant voor het scheppen van nieuwe perspectieven. Het is een goed voorbeeld hoe Tergooi MC met een menselijke schaal ontworpen is. Met recht Zonnestraal 2.0!

Omsloten zitjes creëren een veilige plek voor de bezoekers

Dagbehandeling oncologie met balkon biedt panorama zicht op de bosrijke omgeving

CONSISTENT TOT IN DE HAARVATEN

Deze vernieuwing toont zich ook in de consistentie waarmee de symbiose tussen de harde, technologische kant van de ziekenhuiswereld structureel in harmonie is gebracht met de zachte, gevoelsmatige aspecten van onze zorg. In iedere afdeling van het ziekenhuis zie je aspecten daarvan terug; het concept is letterlijk doorgedrongen tot in de haarvaten van het gebouw.

Dagkliniek

Een eerste goed voorbeeld is de dagkliniek voor oncologische patiënten. Deze bevindt zich op de vierde verdieping van het gebouw en kenmerkt zich door een setting waarin vier groepen van ieder drie of zes plaatsen behandeld kunnen worden. Daarmee wordt een bepaalde intimiteit geborgd voor patiënten én wordt een efficiënt zorgproces mogelijk gemaakt. De open behandelkamers hebben grote raampartijen die voor overvloedig daglicht zorgen en een weids uitzicht bieden op de parkachtige omgeving. Je waant je letterlijk tussen de toppen van de bomen. Een dakterras biedt bovendien de mogelijkheid om op

zonnige dagen gevoelsmatig echt tussen de natuur de behandeling te ondergaan. Frisse lucht, zingende vogels en het ruisen van de bladeren in de wind geven een serene sfeer aan een emotioneel veeleisende behandeling. Zo vloeit de wereld van de hoogwaardige medische technologie samen met het welzijn van de patiënt. Werelden die elkaar niet tegenspreken, maar juist versterken.

De dialyzezaal heeft ruim uitzicht op de bosrijke omgeving

Kliniek

Ook in de kliniek is sprake van een uitgebalanceerde combinatie van efficiëntie en welzijn. Zeker hier van groot belang, aangezien patiënten van hun verblijf in een ziekenhuis de meeste tijd doorbrengen in de kliniek. Uit onderzoek is beland dat voor het welzijn van patiënten in de kliniek een tweetal aspecten van belang zijn. Enerzijds is dat de gevoelde veiligheid: 'Word ik goed in de gaten gehouden door de verpleging?'. Anderzijds is dat het hebben van zo veel mogelijk zelfstandigheid c.q. een privéomgeving, zodat de eigen integriteit als mens zo goed mogelijk geborgd wordt. In Tergooi MC is dit optimaal vormgegeven als eenpersoonskamers met tussenliggende sanitaire ruimten.

De eenpersoonskamer wordt door patiënten ervaren als een eigen kamer. Een veilige haven waar stap voor stap de regie over het leven weer teruggewonnen wordt. Veel daglicht, uitzicht op de groene omgeving en een rustig kleur- en materiaalgebruik geven de kamer een aangename sfeer. De tussen de kamers geplaatste sanitaire ruimten zorgen ervoor dat er geen blokkades zijn in het contact met de verpleging op de aangrenzende gang. Ruime schuifdeuren zorgen er bovendien voor dat de patiënt al snel op een veilige wijze de sanitaire ruimten zelfstandig kan gebruiken. Eigen regie als stimulator van het herstel. De kamers

zijn ruim van opzet, zodat fysiotherapie op de kamer kan plaatsvinden, er gesprekken met de arts gevoerd kunnen worden en familie en vrienden makkelijk op bezoek kunnen komen. Zo is een stimulerende omgeving gecreëerd die het herstel van de patiënt op een positieve manier zal bevorderen.

Daarnaast is ook de efficiëntie van het zorgproces is optimaal vormgegeven. Op het hoofd van iedere afdeling bevinden zich algemene functies, zoals een receptie, kantoren, een familiekamer, de keuken en andere facilitaire ruimten. Daarnaast is er op 28 kamers één verpleegpost, waarin alle relevante zorgfuncties dicht bij elkaar zijn opgenomen. Hierbij valt de denken een medicatieruimte, een pauzeruimte, een schone berging, een spoelruimte en een werkplek voor de zorgmedewerker. In de gangen, grenzend aan de kamers, zijn kleine nissen waarin karren voor bijvoorbeeld schoon linnen geplaatst kunnen worden.

Het resultaat is een verpleegafdeling waarin de patiënt en zijn herstelproces centraal staan, maar niet zonder het zorgproces voor de medewerker ook optimaal te faciliteren. Zacht en hard gaan ook hier vloeiend in elkaar over, waardoor patiënten sneller herstellen, er minder kans op infecties zijn én daarmee het aantal ligdagen verminderd zal worden.

Patiëntenkamer op de kinderafdeling

Een van de hybride OK's

OK-complex

Er zijn geen afdelingen in het ziekenhuis te vinden waarin technologie zo'n grote rol speelt als in het OK-complex. De snel veranderende, hoogwaardige medische processen die hier plaatsvinden vormen feitelijk de ruggengraat van het ziekenhuis. Zelfs hier is een symbiose gerealiseerd tussen efficiëntie en welbevinden.

Als basis voor de ontwerputwerking gold dat het nieuwe OK-complex zowel geschikt moest zijn voor complexe, topklinische operaties inclusief medische beeldvorming als ook voor het groeiende aantal ambulante ingrepen. Deze bundeling van ingrepen legt de basis voor efficiënte werkprocessen en effectieve, veilige zorg. Een OK-complex is geen zelfstandige afdeling binnen het ziekenhuis. Er zijn diverse dwarsverbanden en relaties te leggen. Door het OK-complex letterlijk in het hart van het nieuwe ziekenhuis te leggen wordt het optimaal ingebed in het logistieke netwerk van het ziekenhuis, waarbij korte afstanden en logische verbindingen ontstaan. Stromen van, naar en in het complex zijn zo ontworpen dat ze elkaar niet of nauwelijks kruisen. Zo worden bijvoorbeeld vuile en schone goederen vanuit de aanpalende CSA via verschillende routen naar en van het OK-complex gebracht. Veilig, hygiënisch én efficiënt. Daarnaast

vormt de dagkliniek een integraal onderdeel van het OK-complex met een eigen routing naar de holding/verkoever, waardoor grote aantallen ambulante patiënten zeer efficiënt behandeld kunnen worden.

De diverse OK's en andere ruimten binnen het complex kennen een grote mate van standaardisatie in inrichting. Tevens is er aandacht besteed aan de positie en grootte van bergingen, waardoor hulpmiddelen nooit ver weg zijn. Zo wordt niet alleen het werkplezier van de professional vergroot, maar ook een veilige en kwalitatief hoogwaardige zorgverlening.

Daglichttoetreding op de holding/verkoeverruimte

Het welzijn van de patiënt heeft in deze technologisch hoogwaardige omgeving ook ruim aandacht gekregen. Dit komt met name tot uiting door het veelvuldig aanwezig zijn van daglicht. Het merendeel van de twaalf OK's heeft daglicht, maar vooral het aanwezig zijn van daglicht in de holding/verkoever geeft de patiënt een aangener gevoel. Vlak voor én vlak na de operatie kan er contact gelegd worden met de groene, parkachtige omgeving. Dat geeft rust en vertrouwen. Maar ook het lichte en frisse interieur zorgt voor een serene sfeer waardoor patiënten minder stress ervaren. Ook omdat ze een grote mate van privacy ervaren door de ontwerpzet van de diverse ruimten. En een bijkomend voordeel is dat deze ontwerpingsrepen ook een positieve impact hebben op het personeel. Zij voelen zich aangener en werken daardoor met meer plezier op dit complex.

Door in het ontwerp rekening te houden met uitbreidingen kunnen er in deze in de toekomst makkelijk en snel gerealiseerd kunnen worden, zonder het primaire proces te storen en zonder de logistieke stromen structureel te veranderen. Hierdoor heeft Tergooi MC een toekomstbestendig OK-complex gekregen waarin zowel de professional als de patiënt optimaal tot zijn recht komt.

IC-afdeling

Op de nieuwe Intensive Care van Tergooi MC staat uiteraard de patiënt, en dan in het bijzonder diens gezondheid en herstel, centraal. Veiligheid en welbevinden staan voorop.

Een eerste vertaling daarvan is te vinden in het uitsluitend toepassen van éénpersoons patiëntenkamers. Zo kan een patiënt direct vanuit een opname geïsoleerd worden behandeld. Daarnaast heeft elke kamer een decentrale verpleegpost, zodat personeel voortdurend zicht heeft op de patiënt en zijn of haar parameters. Alle kamers zijn voorzien van een gestandaardiseerde inrichting. Dit bevordert automatisch handelen door de professional, hetgeen ook weer de patiëntveiligheid ten goede komt. Door centraal op de afdeling een speciale ruimte te voorzien voor medicatiebereiding is ook aan dat aspect van het proces ruim aandacht besteed.

Uiteraard is de nieuwe IC voorbereid op eventuele nieuwe pandemische situaties. De afdeling is, zowel bouwkundig als installatietechnisch, eenvoudig op te splitsen in twee volwaardige en zelfstandig functionerende units van ieder zes kamers. Daarnaast zijn er een tweetal isolatiekamers gerealiseerd én kunnen

IC-afdeling met decentrale verpleegposten

Ontvangstruimte IC-afdeling

de direct boven de IC liggende afdelingen (CCU/EEH/ Braincare) in extreme situaties worden opgeschaald tot volwaardige IC afdelingen. Deze zijn dan middels een aparte lift direct bereikbaar vanuit de IC.

Vanuit het perspectief van de patiënt en zeker ook zijn of haar familie behoort de IC tot één van de meest traumatische afdelingen van het ziekenhuis. Op deze plek maken ze vaak een emotioneel intense periode mee van bewustwording, acceptatie, herstel of verlies. Bij het ontwerp van de IC is maximaal ingezet op het zo aangenaam mogelijk maken van deze toch vaak klinische omgeving. Dat begint al met het feit dat de kamers ruim genoeg zijn, zodat er altijd familie aanwezig kan zijn hetgeen angst reducerend werkt voor de patiënt. Daarnaast zijn er audiovisuele middelen en een computerscherm in de kamer aanwezig, waar de patiënt en/of de familie zelf de regie over kunnen voeren. Tevens heeft elke patiënt de beschikking over een reacterende stoel en een tillift, zodat ze gemobiliseerd kunnen worden.

Ook hier geldt dat daglicht maximaal in ieder kamer aanwezig is voor een goed dag-nacht-ritme gevoel. Medische apparatuur is zoveel mogelijk uit het zicht

van de patiënt geplaatst en ook het plafond boven het bed is vrijgehouden van installatiecomponenten en als naadloos vlak vormgegeven. Zo kan de patiënt op een rustige wijze ontwaken en vervolgens genieten van het uitzicht op de parkachtige omgeving. In de rest van de kamer komt het streven naar een niet-medische uitstraling terug in de aan te passen verlichting en het gebruik van warme en natuurlijke materialen.

Op de IC-afdeling is de symbiose tussen de medisch technologische zorgwereld en de zachte aspecten van Healing Environment misschien wel het duidelijkst. De afdeling zit zeer efficiënt in elkaar, is prettig voor de professional om in te werken en geeft aan patiënt en familie maximale hulpmiddelen voor een aangename sfeer en dus een spoedig herstel.

Fotografie: Hanne van der Woude / William Moore

Wiegerinck

Eusebiusbuitensingel 80
6828 HZ Arnhem
026 – 352 60 60
wiegerinck.nl